

Nr 435.

Av herr **Ståhl m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 215—217.

I propositionerna 215, 216 och 217 till årets riksdag föreslås subventionering av varor av skilda slag till ett sammanlagt belopp av 190 miljoner kronor. Omräknat per år och med inkludering av tidigare beslutade subventioner kommer totalsumman av subventioner att uppgå till en storleksordning av 400 miljoner kronor.

Betänksamheten mot att på detta sätt och i denna omfattning med subventioner hålla tillbaka stegringen av levnadskostnadsindex är i alla läger stor. Den fria prisbildningen undertryckes och snedvrides. Åtgärdens värde som ett vapen mot inflationistiska tendenser kan vidare ur flera synpunkter ifrågasättas. Att trots den betänksamhet, som även framkommit i propositionen, förslaget ändock förts fram måste ses mot bakgrunden av den bedömning av den närmaste framtiden, som kommit till uttryck från regeringens sida och av vilken framgår, att man redan inom ett år hoppas på sådana prissänkningar på den internationella marknaden, en sådan ökning av vår egen produktion och av det frivilliga sparandet, att man vid årsskiftet 1950/1951 skall bli i stånd att avskaffa den nya subventionering, som nu föreslås. Det förefaller som om denna bedömning av framtiden utgör förutsättningen för det nu framlagda subventioneringsförslaget.

Om denna bedömning kunna delade meningar råda. Mycket starka skäl kunna framföras för den motsatta meningen, att några väsentliga ändringar i den allmänna prisnivån ej komma att ha inträffat vid den angivna tidpunkten. Detta skulle i så fall innebära, att man då på nytt ställes inför alternativet att antingen låta prisnivån gå i höjden eller fortsätta subventioneringssystemet. En fortsättning på den inslagna subventionspolitiken skulle emellertid leda vårt ekonomiska liv in i ett alltmer finmaskigt nät av regleringar och bestämmelser, av myndigheterna bestämda priser genom avgifter och subventioner, ett system, som blir allt svårare att avveckla ju längre det bibehålles. Det måste för alla parter i vårt samhälle framstå som ett väsentligt intresse att redan från början söka motverka, att ett dylikt system får tillfälle att växa sig fast och bli en institution i vårt ekonomiska liv.

Att denna gång subventioneringsförslaget kunnat framföras utan att under propositionens remissbehandling någon annan direkt framkomlig väg anvisats torde bl. a. få ses mot bakgrunden av de diskussioner, som

under regeringens medverkan förts med och inom arbetsmarknadens olika organisationer. Dessa diskussioner, som till utgångspunkt haft en garanterat oförändrad prisnivå, ha i stort sett redan medfört ett ståndpunkts-tagande i lönefrågorna inför nästa år.

Utöver vad som ovan nämnts rörande följderna av ett fortsatt subventionssystem är betydelsefullt framhålla, att frågan om den skattesänkning, som man allmänt hoppas skall kunna sätta in fr. o. m. nyåret 1950/51, är i hög grad förknippad med de betydande statsutgifter, som fastläsas i form av subventioner. Skall skattesänkning träda i kraft vid nämnda årsskifte, måste beslut härom fattas redan vid vårsessionen av 1950 års riksdag. Det synes därför klart, att jämväl frågan om subventionerna måste avgöras i detta sammanhang, vilket å sin sida torde föranleda överläggningar med arbetsmarknadens parter redan under första halvåret 1950.

En serie av ekonomiska ställningstaganden är sålunda sammankopplad med det stora problemet om subventionerna. Av dessa ha dock här endast några få särskilt framhållits, frågorna om skattesänkningen och förhållandena på löne marknaden samt den inhemska prisnivåns inflytande på vår industri och handel. För oss framstår det som självklart, att upphävandet av subventionerna ej kan få medföra, att extra bördor läggas på löntagarna. Samtidigt är det uppenbart, att de orättvisor, som blivit en följd av det hittillsvarande lönestoppet i form av ojämnheter och spänningar, icke i längden kunna eller böra bibehållas. En översyn jämväl av lönestoppet och dess följder synes därför påkallad när man går att ta ställning till subventionssystemets snara avveckling, varvid, som ovan understrukits, även frågan om skattelättnad måste bland många andra synpunkter allvarligt beaktas.

De prishöjningar man måste räkna med kunna inträffa vid subventionernas slopande medföra säkert åtskilliga problem för handeln, industrien och näringslivet i dess helhet. I förgrunden komma härvid antagligen återverkningarna för exportmarknaden.

Det antydda problemkomplexet är synnerligen invecklat och måste grundligt studeras. Det är viktigt, att följdverkningarna av subventionssystemets slopande bli så klarlagda, att de överraskningsmoment begränsas, som kunna tillstöta under eller efter denna frågas riksdagsbehandling i vår, då beslut i denna riktning bör fattas. Det är önskvärt att den utredning, som här påkallas, erhåller i hög grad fria händer. Olika vägar böra kunna genomdiskuteras och olika alternativ framföras. Tydligt är vidare, att uppdraget att verkställa en dylik utredning bör anförtros åt politiskt obundna experter med både teoretisk och praktisk utblick över vårt ekonomiska liv. Vidare synes det av skäl, som ovan framhållits, nödvändigt att utredningen får verkställa sitt uppdrag så snart som möjligt, då resultatet bör kunna redovisas inför riksdagens vårsession.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionerna 215, 216 och 217 måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en opolitisk expertkommitté med uppdrag att snarast verkställa utredning för subventionssystemets snara avveckling och klarläggande av de alternativa följdverkningarna.

Stockholm den 4 november 1949.

Manne Ståhl.

Gustaf Kollberg.

Sven Wedén.
